

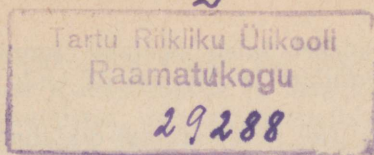
20108
EESTI NSV HARIDUSMINISTEERIUM

KESKKOOLI PROGRAMMID

1955/56. õppeaastaks

NSV LIIDU KONSTITUTSIOON

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS
TALLINN 1955

SELETUSKIRI

NSV Liidu Konstitutsiooni õpetamise eesmärgiks koolis on õpilaste tutvustamine nõukogude korra alustega ja nende kasvatamine sotsialistliku ühiskonna teadlikeks liikmeteks, aktiivseteks kommunismiehitajateks.

Konstitutsiooni õpetamine peab kaasa aitama õpilaste kasvatamisel nõukogude patriotismi, Nõukogude rahvaste vankumatu sõpruse, proletaarse internatsionalismi, töösse ja ühiskondlikusse omandisse sotsialistliku suhtumise vaimus.

NSV Liidu Konstitutsiooni õpetamise protsessis on vajalik õpilastele näidata kommunistliku partei osa — nõukogude rahva juhtiva ja suunava jõu osa.

Kursuse «NSV Liidu Konstitutsioon» õpetamine peab toimuma faktilise materjali alusel, samuti nõukogude korra vastandamise alusel meie maa vanale korrale ning kaas-aegsete kapitalistlike maade korrale.

Õpetajal tuleb kasutada näiteid elust antud külas, linnas, rajoonis, vabariigis, samuti Nõukogude Liidu ja välismaade jooksvast poliitilisest ja ühiskondlikust elust.

Valitud faktid ja näited peavad olema tüüpilised, selged ja lihtsad, õpilastele jõukohased, ilmekad ja hästi meelde jäävad.

Õpilastelt ei tule nõuda esitatud arvuliste andmete ja näidete päheõppimist. Seoses sellega on vaja saavutada, et õpilased omandaksid teadlikult õpitava materjali ja oskaksid kõige tarvilikumatel juhtudel tuua näiteid ja fakte.

Õpetamise protsessis on vaja kasutada kohalikku materjali (linna, küla jne.). Töö koduloolise iseloomuga materjaliga kergendab konstitutsiooni üksikute artiklite õppimist ja on suure kasvatusliku tähtsusega. Õpilased tutvuvad kodukoha parimate inimeste tegevusega, õpivad nägema oma linna, küla või kolhoosi tema töös kui lahutamatu osa Nõukogudemaa suurest loovast tööst.

Suure tähtsusega NSV Liidu Konstitutsiooni õppimisel on ka näitlike õppevahendite (skeemide, diagrammide, piltide) kasutamine.

Materjali esitamisel tuleb õpetajal tunnis esitatavate uute mõistete, terminite ja võõrsõnade hulk viia miinimumini.

Mõistete (klass, riik, proletariaadi diktatuur, NSV Liidu majanduslik alus jne.) formuleerimine peab olema orgaaniliselt seotud NSV Liidu Konstitutsiooni teksti õppimisega.

Tutvustades õpilasi NSV Liidu Konstitutsiooni tekstiga ei tule aga neilt nõuda selliste paragrahvide päheõppimist, nagu paragrahvid 22—29 c, 77, 78. Konstitutsiooni paragrahve, nagu näiteks 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 12, mis määratlevad Nõukogude Liidu ühiskondliku korralduse olemuse, peavad õpilased oskama konstitutsiooni teksti lähedaselt.

Konstitutsiooni eri teemade õppimisel on vajalik silmas pidada neid teadmisi, mida õpilased omandavad ajaloo, kirjandusliku lugemise, geograafia ja teiste õppeainete õppimisel.

Kursuse «NSV Liidu Konstitutsioon» kordamiseks eraldatud tunnid tuleb kasutada õpilastele kõige raskemate teemade kordamiseks õppeaasta kestel ja lõpus.

I t e e m a. Töölise ja talupoegade Nõukogude sotsialistlik riik (5 tundi).

Esimene teema on pühendatud kursuse ühele tähtsamale küsimusele — töölise ja talupoegade Nõukogude sotsialistliku riigi mõistele.

Esimene tund sel teemal annab lühikese iseloomustuse tsaari-Venemaa ühiskondlikule ja riiklikule korrale, kusjuures tunni alguses antakse lühike sissejuhatus kogu NSV Liidu Konstitutsiooni kursusele õpilaste tutvustamiseks selle sisuga. 1905.—1907. aasta revolutsioonist ja Veebruarirevolutsioonist teatab õpetaja ainult kõige põhilisema, tuues esile ainult nende tähtsuse.

Järgmisel tunnil jutustatakse Suurest Sotsialistlikust Oktoobrirevolutsioonist ja selle ülemaailmsest tähtsusest. Seejuures pööratakse tähelepanu sellele, et rõhutatud klass — proletariaat liidus talurahva töötavate massidega kukutas esimest korda inimkonna ajaloos ekspluataatorlike klasside valitsemise, kehtestas oma diktatuuri, lõi uue, ajaloos senitundmatu töölise ja talupoegade Nõukogude sotsialistliku riigi.

Teema tundide põhiline ülesanne seisneb selles, et esiteks anda õpilastele konkreetse ajaloolise materjali alusel

arusaamine Nõukogude riigist kui ekspluataatorlike klasside vastupanu mahasurumise ja maa kaitsmise võimsast relvast, kui peamisest relvast sotsialismi ülesehitamisel NSV Liidus; teiseks näidata konkreetse vastandamise teel kapitalistlikele riikidele meie riiki kui uut, kõrgemat tüüpi riiki, mis erineb põhjalikult kapitalistlikest riikidest ja evib nende ees määratu suuri eeliseid.

Ajaloolistest dokumentidest on piisav ära märkida ainult nõukogude võimu kolm esimest dekreeti.

Puudutades küsimust ekspluataatorlike klasside likvideerimisest, jutustab õpetaja lühidalt kahest töötavast klassist nõukogude ühiskonnas, mis on nimetatud NSV Liidu Konstitutsiooni esimeses paragrahvis. Nõukogude sotsialistliku ühiskonna klassilise koosseisu üksikasjaline esitamine toimub teise teema teisel poolel.

Esimese teema esitamise käigus peab õpetaja pöörama õpilaste tähelepanu rahvamasside kui uue elu tõeliste loojate osale. Koos sellega tuleb õpetajal näidata, et tööliste ja talupoegadele oli nende loomingukses tegevuses tingimata vajalik oma riiklik organisatsioon ja kommunistliku partei juhtimine.

II teema. Nõukogude Liidu ühiskondlik korraldus (9 tundi).

Teise teema esimene tund pühendatakse Nõukogude Liidu poliitilise aluse iseloomustamisele ja vastab sisult NSV Liidu Konstitutsiooni 2. ja 3. paragrahvile. Tund algab töörahva saadikute nõukogude ajaloo lühikese esitamisega. Sellele järgneb nõukogude süsteemi kui kõige massilisema kõiki töötajaid haarava riikliku organisatsiooni kirjeldus. See juhib õpilasi Nõukogude Liidu poliitilise aluse mõistmisele.

Järgnevad tunnid sel teemal pühendatakse Nõukogude Liidu majandusliku aluse õppimisele.

Alguses selgitab õpetaja sotsialistliku omanduse kahte vormi, annab kirjelduse nõukogude ettevõtete kahe vormi kohta, mis eksisteerivad meie maal, ja erinevuste kohta nende vahel, kasutades näideteks esijoones koolile kõige lähedasemaid majandusettevõtteid. Seejärel koondab ta õpilaste tähelepanu mõlema omandusvormi, mõlema ettevõtete vormi põhimõttelisele ühtsusele.

Seoses sotsialistliku omandusvormi selgitamisega on vaja

lühidalt jutustada nõukogude kodanike isiklikust omandusest, mis teenib nende isiklike vajaduste rahuldamist, ja kolhoosnikute isiklikust abimajapidamisest. Õpetaja näitab, et sotsialistlikud ettevõtted, mis kuuluvad Nõukogude riigile, ja kooperatiiv-kolhooslikud organisatsioonid on üksteisega tihedalt seotud. Igaüks neist on sotsialistlikule omandusele rajatud majandussüsteemi osakeseks ja kuulub sotsialistliku majanduse süsteemi. See süsteem väldib inimese ekspluateerimise teise inimese poolt, kindlustab kogu ühiskonna tootmise pideva kasvu rasketööstuse igakülgse arendamise baasil ja ühiskonna liikmete vajaduste rahuldamise vastavalt nende poolt tehtud tööle. Sotsialistlik majandussüsteem ja sotsialistlik omandus tootmisvahenditele moodustavad Nõukogude Liidu majandusliku aluse.

Selle teema lõpetamiseks toob õpetaja välja plaanipärase sotsialistliku majandussüsteemi põhjalikud erinevused ja põhilised eelised plaanipäratu kapitalistliku süsteemi ees. Neid eeliseid on vaja näidata konkreetset, faktide alusel. Need seisnevad selles, et meil ei ole töötuid, vaesunud masse; meil ei ole ega või olla majanduslikke kriise; kogu tootmise arenemine Nõukogude Liidus toimub plaani järgi ja kiirusega, mis ei ole kättesaadav kapitalismi maadele.

Pärast seda; kui õpilased on tutvunud sotsialistliku omanduse kahe vormi ja ühtse sotsialistliku majandussüsteemiga, võib asuda nõukogude sotsialistliku ühiskonna klassilise koosseisu ning poliitilise ja moraalse ühtsuse küsimuste käsitlemisele.

Sotsialistliku ühiskonna klassilise koosseisu karakteristikat tuleb alustada konkreetsete andmetega Nõukogude Liidu elanikkonna koosseisust ühiskondlike gruppide järgi (1939. aasta loenduse alusel) ja meenutada õpilastele ekspluataatorlike klasside puudumist ning kahe töötava klassi olemasolu meie ühiskonnas.

Edaspidi, toetudes õpilaste juba olemasolevatele teadmistele sotsialistlikust majandusest ja suhetest tööklasi ja talupoegade vahel, on vaja jutustada, missugused muutused toimusid nendega nõukogude võimu tingimustes, näidata, et need klassid, aga samuti meie töötav intelligents on tihedalt seotud sõpruse ja koostöö ühiste huvide, vaadete ja eesmärkidega. Sel viisil tulevad õpilased järeldusele sotsialistliku ühiskonna poliitilisest ja moraalsest ühtsusest ning selle määratutest eelistest kapitalistliku ühiskonna ees, mis on jagunenud vaenulikeks klassideks.

Seejärel läheb õpetaja üle küsimusele töö tähtsusest sotsialistlikus ühiskonnas, põhjalikule muutusele vanades väädetes tööle, sotsialistliku võistluse laiaulatuslikule levikule, sotsialismi printsiipide «kes ei tee tööd, see ei pea ka sööma», «igaühelt tema võimete kohaselt, igaühele tema töö järgi» juurdumisele meie maal.

Järgmise tunni sisuks on küsimuse riigivõimu tarvilikkusest nõukogude sotsialistlikus ühiskonnas selgitamine.

Teise teema lõpetamiseks vaadeldakse üksikasjaliselt küsimust tööliklassi diktatuurist kui ühiskonna riiklikust juhtimisest. Alguses jutustab õpetaja tööliklassi ja töötava talurahva liidu tekkimisest ja kindlustumisest kui töötava klassi diktatuuri alusest, sellest, et juhtivaks jõuks selles liidus oli alati ja jääb tööliklass kui ühiskonna kõige eesrindlikum, revolutsioonilisem ja teadlikum klass. Järgnevalt selgitab õpetaja, et tööliklass juhib kogu nõukogude sotsialistlikku ühiskonda töörahva saadikute nõukogude kaudu. Sel viisil viib õpetaja õpilased arusaamisele tööliklassi diktatuurist kui sotsialistliku ühiskonna riiklikust juhtimisest nõukogude kaudu.

Teise teema viimase tunni lõpus tuleb märkida sotsialistliku ühiskonna põhilist erinevust kapitalistlikust ühiskonnast, mis seisneb selles, et meil kuulub ühiskonna riiklik juhtimine tööliklassile ja viiakse täide kõikide töötajate huvides, samal ajal teostab kapitalistlikes maades diktatuuri kodanlus kapitalistide ja mõisnike huvides, töötavate masside rõhumiseks ja ekspluateerimiseks.

III t e e m a. Nõukogude Liidu riiklik korraldus (7 tundi).

Seda teemat on otstarbekohane alustada Nõukogude Liidu moodustamise ajaloo lühikese esitamisega, selgitades seejuures Nõukogude Liidu moodustamise põhjused ja eesmärgid. Seejärel tuleb jutustada Nõukogude Liidu koosseisust, näidata kaardil liiduvabariigid (nende NSV Liidu Konstitutsiooni arvamise järjekorras) ja nimetada igaühe pealinn. Sel viisil juurdub õpilaste teadvuses see fakt, et Nõukogude Liit on moodustatud paljudest rahvustest, et Nõukogude Liit on ühtne liitriik, et selles ühtsuses on Nõukogude Liidu võimas jõud.

Teise tunni sisu moodustab nende aluste väljaselgitamine, mille põhjal on moodustatud Nõukogude Liit (vabatahtlik ühinemine, liiduvabariikide üheõiguslus). Nõukogude Liidu vastandamine kodanlikele paljurahvuselistele

riikidele võimaldab õpilastel paremini mõista ja hinnata Nõukogude Liidu ülesehituse tõeliselt demokraatlikke aluseid ning nende aluste tähtsust meie riigi võimsusele ja kindlusele.

On vaja alla kriipsutada, et Nõukogude Liit on s u v e r ä ä n n e riik, s. o. täiesti iseseisev ja sõltumatu välisriikidest. Siinsamas on vaja rääkida ka riigivapist, -lipust, -hümnist, Nõukogude Liidu pealinnast.

Nõukogude rahvuslik-riiklike organisatsioonide kirjeldamist alustab õpetaja konkreetsete andmetega (ajalooliste ja kaasaegsetega) meie vabariigist, näidates ilmekate faktidega vabariigi majanduse ja kultuuri kiiret kasvu.

Liiduvabariikide küsimusele pühendatud tunnis selgitab õpetaja alguses, et liiduvabariik, kuuludes vahetult NSV Liidu koosseisu, jääb s u v e r ä ä n s e k s riigiks. See tähendab, et liiduvabariik teostab oma territooriumil riigivõimu iseseisvalt kõigis küsimustes, välja arvatud ainult need, mis liiduvabariigid ise, vastavalt NSV Liidu Konstitutsioonile, andsid vabatahtlikult üle üleliiduliste riiklike organite juhtida.

Liiduvabariikide suveräänsed õigused väljenduvad selles, et igaühel nendest on õigus Nõukogude Liidust vabalt välja astuda; iga liiduvabariik omab oma territooriumi, võtab ise vastu oma konstitutsiooni, omab oma seadusandlust, oma relvastatud väekoondised (mis kuuluvad NSV Liidu relvastatud jõudude koosseisu); igal liiduvabariigil on õigus astuda vahetuusse suhetesse välisriikidega, säilitada oma kodakondsus ja õigus vastu võtta välismaalasi vabariigi kodakondsusse. Seega on liiduvabariik suveräänne rahvuslik tööliste ja talupoegade nõukogude sotsialistlik riik, mis oma vaba tahte järgi kuulub vahetult Nõukogude Liidu koosseisu võrdsete õiguste alusel teiste liiduvabariikidega. Ühtse riikide liidu liikmena saab liiduvabariik Nõukogude Liidult abi oma arendamises ja oma suveräänsete õiguste kindlat kaitset välisvaenlaste vastu.

Vene liiduvabariik kujutab endast föderatsiooni, s. o. paljude tema koosseisu kuuluvate rahvuslike vabariikide ühendust. Seepärast nimetatakse teda Vene Nõukogude Föderatiivseks Sotsialistlikuks Vabariigiks (VNFSV). Kursuse ülekoormatuse vältimiseks ei tule küsimust Vene Nõukogude Föderatiivsest Sotsialistlikust Vabariigist üksikasjalisemalt arutada.

Autonoomsete vabariikide küsimustele pühendatud tun-

nis on vaja kõigepealt selgitada, miks ja kuidas nad moodustatakse. Mõnede liiduvabariikide territooriumil elavad selle põliselanike kõrval kohati teised rahvad, kes moodustavad nendes liiduvabariikides elanikkonna vähemuse ja kellel on oma rahvuslikud iseärasused. Need rahvad moodustavad vabatahtlikul algatusel autonoomsed vabariigid. Õpetaja loetleb need, näidates kaardil, millise liiduvabariigi koosseisu kuulub igaüks nendest.

Autonoomne vabariik kehtestab ise oma konstitutsiooni, kuid esitab selle kinnitamiseks vastavale liiduvabariigile; autonoomsel vabariigil on oma territoorium, oma seadusandlus, oma kodakondsus (kuid ilma õigusega vastu võtta välismaalasi vabariigi kodakondsusse). Liiduvabariikide ja autonoomsete vabariikide õiguste kõrvutamise teel näidatakse õpilastele erinevusi nende õiguste vahel ja õpilased jõuavad järeldusele, et autonoomne vabariik on tööliste ja talupoegade rahvuslik Nõukogude sotsialistlik riik, mis kuulub ühe või teise liiduvabariigi koosseisu (ja tema kaudu ka NSV Liidu koosseisu) ning kasutab oma territooriumil riikliku omavalitsemise õigusi oma siseelu küsimustes.

Autonoomsete oblastite ja rahvusringkondade õppimisele tuleb määrata kummalegi üks õppetund. Autonoomne oblast ja rahvuslik ringkond on arvult väikeste Nõukogude rahvaste rahvuslik-riikliku korralduse vorm. Õpetaja loendab ja näitab kaardil autonoomsed oblastid, mis kuuluvad Vene NFSV ja teiste liiduvabariikide koosseisu. Igal autonoomsel oblastil on oma rahvuslik riigivõimu-organ — autonoomse oblasti töörahva saadikute nõukogu, mille kaudu ta kasutab oblasti territooriumil oma siseelu küsimustes riikliku omavalitsuse õigusi. Autonoomse oblasti töörahva saadikute nõukogu volitused määratakse kindlaks erilise põhimäärusega iga oblasti jaoks. Põhimääruse koostab oblasti töörahva saadikute nõukogu ja kinnitatakse selle liiduvabariigi ülemnõukogu poolt, kelle koosseisu autonoomne oblast kuulub.

Ka igal rahvusringkonnal on oma rahvuslik riigivõimu-organ — rahvusringkonna töörahva saadikute nõukogu — ja ta kasutab oma siseelu küsimustes riikliku omavalitsuse õigusi. Rahvusringkonna töörahva saadikute nõukogu volitused määrab kindlaks kõikidele rahvusringkondadele Rahvusringkondade põhimäärus, mille kehtestab Vene NFSV Ülemnõukogu (kelle koosseisu kuuluvad kõik rahvusringkonnad).

Kolmanda teema viimases tunnis tuleb jutustada õpilastele nõukogude võimu ja kommunistliku partei rahvuspoliitikast, kõikide Nõukogude rahvaste õiguse — korraldada vabalt oma riiklikku elu — teostamisest ja rahvusküsimuse — küsimuse rahvusliku rõhumise täielikust hävitamisest, sõprusest, koostööst ja vennalikust vastastikusest abist — lahendamisest sel teel NSV Liidus. Nõukogude rahvuspoliitika tuleb vastandada kodanlikule rahvuspoliitikale kui koloniaalmaade rahvaste rõhumis- ja survepoliitikale.

Nõukogude rahvuspoliitika alusel moodustus ja kindlustus nõukogude rahvaste suur, vääramatu sõprus, mis on Nõukogude Liidu jõu ja võimsuse üks põhilisi allikaid.

See kõik peab viima õpilased üldisele järeldusele, et paljurahvuselise Nõukogude Liidu riiklik korraldus annab talle määratud eelised paljurahvuselistele kapitalistlike riikide ees.

IV teema. Nõukogude Liidu, liidu- ja autonoomsete vabariikide kõrgemad riigivõimu-organid (5 tundi).

Selle teema raames õpitakse põhiliselt küsimusi NSV Liidu Ülemnõukogust ja NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumist.

Alguses selgitab õpetaja õpilastele — kellele rahvas usaldas kõrgeima võimu maal, ja vastandab NSV Liidu Ülemnõukogu koosseisu kodanlike parlamentide koosseisule. Seejärel jutustab ta NSV Liidu Ülemnõukogu volitustest, millest põhilisemaks on üleliiduliste seaduste andmine; selgitab, mis on üleliiduline seadus ja toob näiteks üksikuid seadusi; jutustab teistest NSV Liidu Ülemnõukogu volitustest, selgitades neid üksikute konkreetsete näidetega. Nende andmete põhjal mõistavad õpilased NSV Liidu Ülemnõukogu kui Nõukogude Liidu riigivõimu kõrgemat organit.

Edasi selgitatakse küsimus NSV Liidu Ülemnõukogu kui paljurahvuselise riigi kõrgeima riigivõimu-organi kahekojalisest süsteemist, kodade valimise korrast ja kodade võrdõiguslikkusest, näidatakse, et NSV Liidu Ülemnõukogu mõlemad koad arutavad ühtesid ja neidsamu seadusi ning moodustavad koos NSV Liidu ühtse kõrgeima riigivõimu-organi, mis väljendab täielikult ja täpselt kõigi töötajate, kõikide Nõukogude Liidu rahvaste taht.

Nõukogude kahekojalise süsteemi vastandamine kodanlikule kahekojalisele süsteemile näitab õpilastele põhilist

erinevust NSV Liidu Ülemnõukogu ja kodanlike paljurahvuselistele riikide parlamentide vahel.

Liidu- ja autonoomsete vabariikide ülemnõukogude käsitlemiseks omaette tundi ei eraldata ja õpetaja esitab nendest minimaalsed andmed: liiduvabariigi ülemnõukogu ühekojaline koosseis; vabariiklike seaduste andmise õigus, üksikuid näiteid nende kohta.

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi käsitlev lõik esitatakse samas järjestuses nagu lõik NSV Liidu Ülemnõukogu. Tuleb märkida, et presiidium on kohustatud NSV Liidu Ülemnõukogule aru andma kogu oma tegevusest, et NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi seadlused antakse üleliiduliste seaduste alusel ja õiguste piirides, mis on ta käsutusse antud NSV Liidu Konstitutsiooniga. Tähtsamate seadluste kohta on vaja tuua näiteid.

Rääkides liidu ja autonoomsete vabariikide ülemnõukogude presiidiumidest pöörab õpetaja õpilaste tähelepanu liidu- ja autonoomsete vabariikide ülemnõukogude ühekojalisele koosseisule, selgitades, et liidu- ja autonoomsetes vabariikides ei ole kahe koja järele vajadust, kuna nende vabariikide kodanikel on võimalus väljendada oma erilisi; rahvuslikke huvisid vahetult NSV Liidu Ülemnõukogus nende poolt Rahvuste Nõukogusse valitud kandidaatide kaudu.

NSV Liidu Konstitutsiooni 14. paragrahvi — Nõukogude Liidu kompetentsist tema riigivõimu- ja riigivalitsemisorganite kaudu — eraldi ei esitata. Selle paragrahvi sisu on esitatud lõikudes NSV Liidu Ülemnõukogu ja NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi volitustest (IV teema) ning NSV Liidu Ministrite Nõukogu volitustest.

V t e e m a. Nõukogude Liidu, liidu- ja autonoomsete vabariikide riigivalitsemis-organid (3 tundi).

Viienda teema alguses jutustab õpetaja Ministrite Nõukogu — Nõukogude Liidu valitsuse moodustamisest, selgitab tema volitusi, mis on kehtestatud NSV Liidu Konstitutsiooniga, toob näiteid tema tähtsamate määruste kohta. Nii on kõige kergem viia õpilasi arusaamisele NSV Liidu Ministrite Nõukogust kui Nõukogude Liidu riigivõimu kõrgeimast täidesaatvast ja korraldavast riigivõimu-organist, kes on vastutav NSV Liidu Ülemnõukogu ja tema Presiidiumi ees ning on kohustatud temale aru andma.

Järgnevalt jutustab õpetaja NSV Liidu ministeeriumidest, selgitab, et NSV Liidu ministeeriumid on organid, kes juhivad üksikuid valitsemisalasid, ja nimetab näiteks üksikuid NSV Liidu ministeeriume.

NSV Liidu ministeeriumide ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu teisi organeid küsimuse keerulisuse ja õppeaja vähesuse tõttu ei käsitleta.

Jutustades liidu- ja autonoomsete vabariikide ministrite nõukogudest ja nende ministeeriumidest kasutab õpetaja vabariigi konstitutsiooni artikleid, konkreetset materjali vabariigi valitsuse ja ministeeriumide tegevusest ning toob näiteid vabariigi ministrite nõukogu üksikute määruste kohta.

VI teema. Kohalikud riigivõimu-organid (3 tundi).

Selle teema juurde asudes jutustab õpetaja lühidalt NSV Liidu administratiiv-territoriaalsest jaotusest ja selgitab, et see on läbi viidud niiviisi, et lähendada kohalikke võimude ja valitsemisorganeid elanikkonnale, kergendada rahvamajanduse plaanipärast juhtimist, kindlustada elanikkonna materiaalsete ja kultuuriliste vajaduste paremat rahuldamist. Vastavalt administratiiv-territoriaalsele jaotusele moodustatakse kohalikud riigivõimu-organid — kohalikud tööraha saadikute nõukogud.

Kohalike tööraha saadikute nõukogude tegevuse kirjeldamist tuleb alustada koolile lähemast kohalikust nõukogust, seejärel on vajalik jutustada kohalike nõukogude valimise korrast ja volitustest.

Kohalike nõukogude alalistest komisjonidest on vaja rääkida, et nad valitakse nõukogu saadikute hulgast, et nad on nõukogude abiorganid, kes aitavad nõukogudel selgitada tööraha vajadusi ja nõudeid ning neid paremini rahuldada, kontrollivad nõukogule alluvate asutuste ja organisatsioonide tööd, esinevad kaasaruanetega nõukogude istungjärkudel, tõmbavad oma tööle kaasa kodanikke kohapealse elanikkonna hulgast.

Esimese tunni lõpus õpetaja näitab, et kohalike nõukogude saadikud ei võta mitte ainult osa istungjärkudest, vaid viivad ellu seal vastuvõetud otsuseid, selgitavad neid elanikele.

Õpilaste tutvustamiseks kohaliku nõukogu tegevusega on otstarbekas organiseerida õpilaste vestlus nõukogu saadikuga, kohaliku nõukogu esimehe või liikmega.

Teises ja kolmandas tunnis tuleb jutustada kohaliku nõukogu täitevkomiteest, selle volitustest, vastutusest nõukogu ees, aruandlusest temale ning täitevkomitee osakondadest. Osakondade koosseisu kirjeldamisel tuleb juhinduda meie vabariigi konstitutsioonist. Õpilasi on vaja tutvustada mingisuguse täitevkomitee osakonna (näit. haridusosakonna) konkreetse tööga.

VII t e e m a. Nõukogude kohus ja prokuratuur (3 tundi).

Seda teemat alustab õpetaja vana aadellik-kodanliku kohtu lühikese iseloomustamisega ja jutustab, et Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon hävitas selle ebaõiglase kohtu ja lõi uue, Nõukogude kohtu. Edasi selgitatakse, milleks on kohus Nõukogude riigile ja rahvale vajalik, ja luuakse õpilastele arusaamine Nõukogude kohtust kui erilisest riigiorganist, mis teostab õigusemõistmist Nõukogude riigi seaduste alusel. Kriipsutatakse alla Nõukogude kohtu humaansust.

Nõukogude kohtuorganite kirjeldamisel osutab õpetaja erilist tähelepanu nende põhilülile — rahvakohtule ja toob ilmekaid, õpilastele arusaadavaid näiteid antud linna või rajooni kohtute tegevusest.

Kõrgema astme kohtuorganid tuleb nimetada ja, tungimata üksikasjaliselt nende organite iga lüli kompetentsi, selgitada, et nad arutavad tähtsamaid ja keerukamaid kohtuasju (kriminaal- ja tsiviilasju), mis on seadusega antud nende võimkonda.

Nõukogude Liidu kõrgeimaks kohtuorganiks on NSV Liidu Ülemkohus. Ta vaatab läbi kõige tähtsamaid kohtuasju ja teostab järelevalvet kõigi Nõukogude Liidu ja liiduvabariikide kohtuorganite kohtuliku tegevuse üle.

Järgnevalt selgitatakse Nõukogude kohtu põhilised iseärasused ja näidatakse Nõukogude kohtu vastandamise teel kodanlikule kohtule, et Nõukogude kohus on tõeliselt demokraatlik, rahvalik kohus.

Lõigus Nõukogude prokuratuurist õpetaja selgitab, et prokuratuuri põhiline ülesanne seisneb järelevalve teostamises seaduste täpse täitmise üle kõikide ministriumide ja teiste ametiasutuste ning ametiisikute ja kodanike poolt. Prokuröri on õigus ja kohustus avaldada protesti riiklike organite ja ametiisikute igasuguste ebaseaduslike otsuste ja tegevuse vastu; igal kodanikul on õigus pöörduda prokuröri poole kaebusega seaduste rikkumise üle.

Tuleb selgitada prokuratuuri poolt teostatava järelevalve organite nõukogulikku süsteemi ja prokuröride keskusest ametisse nimetamise korda nende alluvusega ainult NSV Liidu peaprokuröridele, kelle nimetab omakorda NSV Liidu Ülemnõukogu. Niisugune kord on vajalik seepärast, et järelevalve edukaks teostamiseks seaduste täpse ja ühesuguse täitmise üle kogu maal peavad prokurörid olema sõltumatud kohalikest võimuorganitest.

Kõige esiletoodu alusel määratletakse Nõukogude prokuratuuri kui erilist riigiorganit, mis teostab järelevalvet seaduste täpse täitmise üle, kaitseb Nõukogude sotsialistliku riigi ja rahva huve.

VIII t e e m a. Nõukogude kodanike põhiõigused (8 tundi).

Teema sissejuhatuses antakse Nõukogude kodanike õiguste lühike iseloomustus ja märgitakse, et nende suurte õiguste teostamine on tagatud kogu meie ühiskondliku ja riikliku korraga.

Edasi läheb õpetaja üle selle selgitamisele, milles nimelt avaldub iga põhiõigus ja kuidas tagatakse iga põhiõiguse teostamine tegelikkuses. Seejuures toetab ta õpilaste olemasolevatele teadmistele meie ja kapitalistlike maade ühiskondlikust ja riiklikust korrast, täiendades neid uute ilmekate faktidega ja NSV Liidu töötajate olukorra vastandamisega kapitalistlike maade töötajate olukorrale.

Selgitades õigust tööle, selle õiguse tagamist NSV Liidus ning teostamatust kapitalismi tingimustes, meenutab õpetaja meie sotsialistliku rahvamajanduse plaanipärast organisatsiooni ja plaanipärast kapitalistlikku majandust, töötute puudumist NSV Liidus ja töötute arvu kasvu kodanlikes maades.

Küsimus õigusest tööle valgustamine tuleb siduda küsimusega õigusest puhkusele.

Jutustades õigusest ainelisele kindlustatusele nii vanaduses kui ka haiguse ja töövõime kaotamise korral, rõhutab õpetaja, et kapitalistlikes maades peavad töölised nende õiguste eest rasket võitlust.

Õiguse haridusele kindlustab meie maal üldine kohustuslik tasuta alg- ja seitsmeaastane haridus, riiklike stipendiumide andmine eeskujuliku õppeedukusega õpilastele kõrgemates õppeasutustes ja tehnikumides, emakeelne õpetus koolides, tasuta tootmis-, tehniline ja agronoomiline õpetus ettevõtteis. Peale selle tuleb rääkida veel õppimisest

kaugõppe teel, töölis- ja maanoorte koolidest, tasuta õpetusest ja õpilaste täielikust ülalpidamisest tööstus- ja raudteekoolides, vabrikukoolidest, eritööstus- ja sõjakoolidest.

Õpetaja seletab, et üldine kohustuslik seitsmeaastane haridus on meil sisse viidud 1949/50. õppeaastast ja et vastavalt partei XIX kongressi direktiividele teostatakse üleminekut seitsmeaastaselt hariduselt üldisele keskharidusele.

Vastupidiselt sellele ei ole kapitalistlikes riikides tagatud töötajatele õigust haridusele, seal on haridus rikaste eesõigus. Kodanlikes maades ei õpi miljonid lapsed, miljonid kodanikud jäävad kirjaoskamatuiks.

Naiste üheõiguslus meestega NSV Liidus on vaja vastandada üheõigusluse puudumisele kodanlikes maades ning naise orjalikule seisundile reas idamaades.

Nõukogude Liidu kodanike üheõigusluse, mis on sõltumatu rahvusest ja rassist, vastandab õpetaja rahvuslikule ja rassilisele jälitamisele Ameerika Ühendriikides, Briti impeeriumis, Lõuna-Aafrika Liidus ja kõikides koloniaalmaades.

Õpetaja selgitab järgnevalt, mis on südametunnistusevabadus, ja näitab, et südametunnistusevabadust ei olnud ei tsaari-Venemaal ega ole ka kaasaja kapitalistlikes riikides, et kodanlus on huvitatud usuliste eelarvamuste säilitamisest ja jälitab antireligioosset propagandat.

Erilist tähelepanu tuleb osutada selle selgitamisele, et religioon ja teadus on lepitamatud, et «usk on üks vaimse rõhumise liike» (V. I. Lenin), et on tingimata vaja võidelda usuliste eelarvamuste vastu veenmise ja hariduse andmise teel töötajate lõplikuks vabastamiseks religioossetest eelarvamustest.

Poliitilistele õigustele ja vabadustele pühendatud tunnis antakse pilt avarast, vabast ühiskondlik-poliitilisest elust, millest võtavad osa kümned miljonid riiklikesse ja ühiskondlikesse organisatsioonidesse koondunud nõukogude inimesed. Nõukogude võim on otseselt huvitatud sellest, et rahvahulkade tegevus areneks võimalikult laialdasemalt, kuna see kindlustab nõukogude sotsialistlikku korda. Just sellel eesmärgil annab Nõukogude Konstitutsioon poliitilised õigused kõigile kodanikele. Õpetaja selgitab ühtlasi poliitiliste vabaduste erilisi tagatise, mis seisnevad selles, et töötajate käsutuses on kõik ainelised vahendid ja tingi-

mused, mis on vajalikud nende vabaduste faktiliseks teostamiseks.

Tegelik poliitiline vabadus Nõukogude Liidus on vaja vastandada poliitiliste vabaduste puudumisele tsaari-Venemaal ja poliitiliste vabaduste faktilisele likvideerimisele kaasaegsetes kapitalistlikes riikides.

Faktide alusel Ameerika Ühendriikide ja teiste kapitalistlike maade ühiskondlik-poliitilisest elust on vaja paljastada kodanlikku võltsdemokraatiat, näidata, et see on demokraatia rikastele, et kodanlus kasutab ükskõik milliseid meetodeid oma võimu alalhoidmiseks.

Eri tund pühendatakse Nõukogude Liidu Kommunistlikule Parteile, kelle juhtimisel nõukogude rahvas võitis kätte oma õigused ja vabadused. Selles tunnis süvendatakse õpilaste poolt eelnevates tundides omandatud teadmisi kommunistlikust parteist.

Õpetaja jutustab lühidalt kommunistliku partei rajajast ja geniaalsest juhust V. I. Leninist, näitab partei kasvu ja tema mõju rahvahulkadele, selgitab, et partei võitis töötavate masside usalduse ja armastuse oma väsimatu võitlusega rahva õnne eest.

Seejärel tuleb õpilastele jutustada, et meie maal on palju parteituid organisatsioone, kes teenivad samuti rahvast, ja asetada õpilaste ette küsimus: aga kes ühendab kõigi nende organisatsioonide tööd ja suunab seda ühele ühisele eesmärgile? Selliseks juhtivaks ja suunavaks organisatsiooniks on kommunistlik partei. Meie partei juhtiv seisund on kinnitatud Nõukogude Liidu Konstitutsioonis (paragrahv 126).

Õpetaja seletab, et partei jõud seisneb Marxi-Engelsi-Lenini-Stalini teoorias, partei ideelises ühtsuses ja raudses distsipliinis, partei katkematus veresidemes töötavate maasidiga.

Nõukogude Liidu Kommunistlik Partei on esimene marksistlik-leninlik partei, uut, kõrgemat tüüpi partei, millist ei ole olnud varem ühelgi maal. Ta on eeskujuks kõigi maade kommunistlikele ja töölisparteiadele.

Karastunud revolutsioonilistes võitlustes geniaalse Lenini juhtimisel, Lenini õpilase ja tema töö jätkaja suure Stalini ning tema kaastööliste juhtimisel, viib meie kommunistlik partei nõukogude rahva kommunismi täielikule võidule meie maal.

Kaheksanda teema viimane tund on pühendatud Üleliidulisele Leninlikule Kommunistlikule Noorsooühingule. Tunni alguses osutatakse sellele, et kommunistlik partei ümbritseb ennast miljonite ustavate abilistega. Opetaja jutustab komsomoli ülesannetest, tööst ja teenetest ning iseloomustab teda kui noorte kommunismiehitajate eesrindlikku väesalka, nõukogude noorsoo organisaatorit, kommunistliku partei aktiivset abilist ja reservi.

IX teema. Nõukogude kodanike põhikohused (8 tundi).

Teemat alustades tuleb rõhutada lahutamatu seost Nõukogude kodanike õiguste ja kohuste vahel. Kohuste aus täitmine kõikide kodanike poolt on kahtlemata vajalik Nõukogude riigi kindlustamise, rahvamajanduse eduka arendamise ja töötajate elu parandamise huvides.

Teema Nõukogude kodanike põhikohustest annab õpetajale kõige avaramad võimalused õpilaste moraalseks ja poliitiliseks kasvatamiseks. NSV Liidu Konstitutsiooni paragrahvid, mis on pühendatud kodanike põhikohustele, suunavad miljonite nõukogude inimeste elu ja käitumist. Nendes paragrahvides sisalduvad need põhilised nõuded, mis esitatakse nõukogude inimesele sotsialistliku riigi, sotsialistliku ühiskonna poolt. Need Nõukogude Konstitutsiooni ja Nõukogude seaduste nõuded, mis omandatakse teadlikult, saavad nõukogude inimesele sisemisteks moraalseteks nõueteks, mis määravad kogu tema käitumise.

Selle teema esitamisel on vajalik tingimata tuua eredaid, elust ja ilukirjandusest võetud näiteid, et mõjuda mitte ainult õpilase mõistusele, vaid ka tunnetele, et äratada neis aktiivset taht tegudeks, mis vastavad kommunistliku moraali nõudeile, ja kutsuda esile põlgust kodanliku moraali ja selle kandjate vastu ning püüdu võidelda kodanliku moraali iganditega nõukogude inimeste teadvuses.

On tingimata vajalik pöörata õpilaste erilist tähelepanu NSV Liidu kodanike kohusele hoida ja tugevdada ühiskondlikku, sotsialistlikku omandit kui nõukogude korra püha ja puutumatut alust, kui kodumaa rikkuse ja võimsuse allikat, kui kogu töörahva jõuka ja kultuurse elu allikat.

Rääkides sõjaväeteenistusest kui Nõukogude kodanike aukohusest ja iga Nõukogude kodaniku pühast kohusest — kaitsta oma sotsialistlikku kodumaad, — tuleb haarata laia-

ulatuslikult materjali nõukogude inimeste heroismist võitluses sotsialistliku kodumaa vabaduse ja sõltumaiuse eest.

Õpilastele on vaja luua ettekujutus elustava nõukogude patriotismi mitmekesistest avaldusvormidest, nõukogude inimeste töökangelaslikkusest kommunismi ülesehitamisel ning asetada küsimus: mida õpilased peavad konkreetselt tegema Nõukogude kodanike kohusie täitmiseks oma kodumaa ees.

X t e e m a. Nõukogude valimissüsteem (3 tundi).

Alguses antakse üldine pilt töörahva saadikute nõukogude valimistest, peaaegu sajabrotsendilisest valijate osavõtust ja nende üksmeelest hääletamisel kommunistide ja parteitute bloki kandidaatide poolt.

Järgnevalt esitatakse nõukogude valimissüsteem, vastandades selle valimise korrale tsaari-Venemaal ja kaasaegsetes kapitalistlikes maades.

Teises tunnis jutustatakse sellest, kuidas meil viiakse läbi nõukogude valimised, kasutades selleks valimismäärustikku, mis kinnitatakse NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi ja liiduvabariikide ülemnõukogude presiidiumide poolt. Õpetaja selgitab kandidaatide kohust anda aru oma valijate ees ning valijate õigust ennetähtaegselt ära kutsuda selline saadik, kes ei õigustanud nende usaldust.

Lõpuks iseloomustab õpetaja nõukogude saadikut kui rahva teenrit (J. V. Stalini kõne alusel valijate valimisel koosolekul 1937. aastal).

XI t e e m a. Nõukogude Liidu sisemise ja rahvusvahelise olukorra edasine kindlustamine (3 tundi).

Selle teemaga lõpeb kursus. Läbivõetud materjali alusel on vaja õpilastele esmajärjekorras veenvalt näidata NSV Liidu Konstitutsiooni kui meie maa ühiskondliku ja riikliku korra ning nõukogude rahva kõigi võitude seadusandliku kinnitamise suurt tähtsust.

Teises tunnis jutustatakse, et pärast Teist maailmasõda jagunes kogu maailm kaheks leeriks: rahu, demokraatia ja sotsialismi leeriks, eesotsas NSV Liiduga, ning agressiivseks, imperialistlikuks leeriks, eesotsas Ameerika Ühendriikidega.

Nõukogude Liidu välispoliitika on rahu kaitsmise ja kindlustamise vääramatu poliitika, uue sõja ettevalmistamise ja

vallapäästmise vastu võitlemise poliitika, rahvusvahelise koostöö ja kõigi maadega asjalike sidemete arendamise poliitika. Kogu maailmas tugevneb ja kasvab iga aastaga võimas, võitmatu liikumine rahu eest.

Teema käsitlemisel kasutab õpetaja õpilastele arusaadavaid fakte kaasaja rahvusvaheliste sidemete valdkonnast.

Viimases tunnis käsitletakse Nõukogude Liidu sisemist põhiülesannet — kommunismi ülesehitamist. See teema tuleb anda õpilastele kõige lihtsamal esituses, rõhutades ainult kõige olulisemat.

Õpetaja kriipsutab alla, et nõukogude rahvas peab pidevalt tugevdama oma sotsialistlikku riiki — kommunismi ehitamise peamist relva.

Toetudes konkreetsetele faktidele ning partei ja valitsuse poolt rakendatud abinõudele, näitab õpetaja, kuidas raske-tööstuse edusammude baasil, mis on maa rahvamajanduse ja kaitsevõime kindlaks aluseks, areneb põllumajandus, laieneb rahvatarbeesemete tootmine. See aitab õpilasi mõista, et Nõukogude Liit sammub kommunistliku partei juhtimisel edukalt kommunismile.

PROGRAMM

I t e e m a. Tööliste ja talupoegade Nõukogude sotsialistlik riik (5 tundi).

Töötavate klasside olukord ja võitlus tsaari-Venemaal. Tsaarivalitsuse kukutamine.

Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon ja selle tähtsus. Maailmas esimese tööliste ja talupoegade Nõukogude sotsialistliku riigi loomine.

Nõukogude sotsialistlik riik kui võimas tööriist ekspluaatorlike klasside vastupanu mahasurumiseks ja töölistalupoegade kodumaa kaitsmiseks, kui peamine vahend sotsialistliku ühiskonna ülesehitamiseks Nõukogude Liidus. Sotsialismi võit NSV Liidus.

Nõukogude sotsialistliku riigi põhjalikud erinevused ja tema määratu suured eelised kapitalistlike riikidega võrreldes. Nõukogude sotsialistlik riik kui uus, kõrgemat tüüpi riik.

II t e e m a. Nõukogude Liidu ühiskondlik korraldus (9 tundi).

Tööraha saadikute nõukogud kui Nõukogude Liidu poliitiline alus.

Sotsialistliku omanduse kaks vormi NSV Liidus. Sotsialistlik majandussüsteem ja tootmisvahendite sotsialistlik omandus Nõukogude Liidu majandusliku alusena. Rahvamajanduse plaanipärasus.

Sotsialistliku majandussüsteemi põhjalikud erinevused ja tema määratu suured eelised kapitalistliku majandussüsteemiga võrreldes.

Nõukogude sotsialistliku ühiskonna sõbralikud klassid: töölisklass, talurahvas. Nõukogude intelligents. Nõukogude sotsialistliku ühiskonna moraalne ja poliitiline ühtsus.

Töö kui NSV Liidu iga töövõimelise kodaniku kohustus ja auasi. Töö eest tasumise sotsialistlik printsiip.

Riigivõimu ja töölisklassi diktatuuri tarvilikkus meie maal kommunismi ülesehitamise ning riigikaitse juhtimiseks.

III t e e m a. Nõukogude Liidu riiklik korraldus (7 tundi).

Nõukogude Liidu moodustamise põhjused ja eesmärgid. NSV Liit kui ühtne paljurahvuseline liitriik. Nõukogude Liitu astumise vabatahtlikkus. Nõukogude Liiduks ühinenud vabariikide võrdõiguslikkus.

NSV Liit — suveräänne riik. NSV Liidu vapp ja lipp. NSV Liidu riigihümn. NSV Liidu pealinn.

Liiduvabariik kui Nõukogude Liidu liige ja tööliste ning talupoegade suveräänne rahvuslik riik.

Autonoomne sotsialistlik vabariik kui tööliste ja talupoegade sotsialistlik rahvusriik, mis kuulub liiduvabariigi koosseisu.

Autonoomne oblast ja rahvusringkond kui arvult väikeste Nõukogude rahvaste rahvus-riikliku korralduse vorm.

Nõukogude rahvuspoliitika. Nõukogude Liit paljurahvuselise riigi eeskujuna. Rahvaste sõprus Nõukogude Liidu jõu ja võimsuse allikana.

IV teema. Nõukogude Liidu, liidu- ja autonoomsete vabariikide kõrgemad riigivõimu-organid (5 tundi).

NSV Liidu Ülemnõukogu kui Nõukogude Liidu kõrgeim riigivõimu-organ. Tema volitused. Üleliidulised seadused (üksikud näited). Nõukogude kahekojaline süsteem.

Liidu- ja autonoomsete vabariikide ülemnõukogud.

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidium kui Nõukogude Liidu kõrgeim (alaliselt tegutsev) riigivõimu-organ, kes valitakse Nõukogude Liidu Ülemnõukogu poolt tema liikmete hulgast ja on kohustatud kogu oma tegevusest Nõukogude Liidu Ülemnõukogule aru andma. NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi koosseis. Tema volitused. Tema seadused (üksikud näited).

Liidu- ja autonoomsete vabariikide ülemnõukogude presiidiumid.

V teema. Nõukogude Liidu, liidu- ja autonoomsete vabariikide riigivalitsemis-organid (3 tundi).

NSV Liidu Ministrite Nõukogu kui Nõukogude Liidu kõrgeim täidesaatev ja korraldav riigivõimu-organ. Tema volitused. Tema määrused (üksikud näited). NSV Liidu ministriumid kui organid, kes juhivad üksikuid valitsemisalasid.

Liidu- ja autonoomsete vabariikide ministrite nõukogud.

VI teema. Kohalikud riigivõimu-organid (3 tundi).

Kohalikud tööraha saadikute nõukogud — riigivõimu-organid kraides, oblastites, ringkondades, rajoonides, linnades ja asulates. Kohalike nõukogude alalsed komisjonid.

Kohalike nõukogude täidesaatevad ja korraldavad organid.

VII teema. Nõukogude kohus ja prokuratuur (3 tundi).

Nõukogude kohtu kui Nõukogude sotsialistliku riigi õigusemõistmise organi ülesanded. Nõukogude kohus kui tõeliselt demokraatlik, rahvalik kohus.

Nõukogude prokuratuuri kui Nõukogude sotsialistliku riigi organi ülesanded.

VIII teema. Nõukogude kodanike põhiõigused (8 tundi).

Suured õigused, mis meie rahvas on kätte võitnud ja mis on tagatud kõigile NSV Liidu kodanikele.

Õigus tööle; selle õiguse tagamine. Õigus puhkusele; selle õiguse tagamine. Õigus materiaalsele kindlustusele vanaduses, ent samuti haiguse ja töövõime kaotamise korral; selle õiguse tagamine. Õigus haridusele; selle õiguse tagamine. Meeste ja naiste võrdõiguslikkus; selle võrdõiguslikkuse tagamine. Kõigi NSV Liidu kodanike üheõiguslus, sõltumata nende rahvuslikust ja rassilisest kuuluvusest; selle üheõigusluse tagamine. Südametunnistuse-vabadus ja selle tagamine. Usuvastase propaganda vabadus. Poliitilised õigused ja vabadused; nende tagamine.

Nõukogude Liidu Kommunistlik Partei kui mõttekaaslaste-kommunistide vabatahtlik võitlusliit, mis on organiseeritud töölisklassi, töötava talurahva ja töötava intelligentsi hulka kuuluvatest teadlikest, aktiivsetest ja kommunisti üritusele andunud inimestest. Kommunistlik partei kui Nõukogude Liidu juhtiv ja suunav jõud, kui NSV Liidu töörahva eesrindlik väesalk.

V. I. Lenin — kommunistliku partei geniaalne rajaja ja juht.

Üleliiduline Leninlik Kommunistlik Noorsooühing.

IX teema. Nõukogude kodanike põhikohused (8 tundi).

Nõukogude kodanike õiguste ja kohuste lahutamatu seos. Kohus kinni pidada NSV Liidu Konstitutsioonist. Kohus täita Nõukogude seadusi. Kohus kinni pidada töödistsipliinist. Kohus ausalt suhtuda ühiskondlikesse kohustesse. Kohus kinni pidada sotsialistliku ühiselu reegleist. Kohus hoida ja tugevdada ühiskondlikku, sotsialistlikku omandust. Nõukogude kodanike aukohus — sõjaväeteenistus NSV Liidu relvastatud jõudude ridades. Iga Nõukogude kodaniku püha kohus — kaitsta isamaad.

X teema. Nõukogude valimissüsteem (3 tundi).

Üldine, ühetaoline ja otsene valimisõigus salajase hääletamisega. NSV Liidu valimissüsteem kui kõige demokraatlikum maailmas. Nõukogude valimissüsteemi põhjalik erinevus kodanlike riikide valimissüsteemidest. Valimismää-

rustikud. Saadikute kohustus anda aru oma valijatele. Valijate õigus kutsuda ära oma saadik enne tähtaega. Nõukogude rahvasaadik kui rahva teener.

XI teema. Nõukogude Liidu sise- ja rahvusvahelise olukorra edasine kindlustamine (3 tundi).

NSV Liidu Konstitutsioon kui sotsialismi võidu seadusandlik fikseerimine, kui NSV Liidus tõelise, sotsialistliku demokraatia võidu seadusandlik fikseerimine. NSV Liidu Konstitutsiooni ülemaailmne ja ajalooline tähtsus.

Nõukogude Liit rahu, demokraatia ja sotsialismi leeri eesotsas.

Kommunistliku partei ja Nõukogude valitsuse poolt tarvitusele võetud abinõud rasketööstuse ja põllumajanduse edasiseks arendamiseks ning nõukogude rahva heaolu ja kultuurilise taseme pidevaks tõstmiseks, NSV Liidu võimuse tugevdamiseks.

Partei, valitsuse ja nõukogude rahva ühtsus. Kommunistlik partei — kommunismi ehitava sotsialistliku ühiskonna organiseeriv ja innustav jõud.

Kordamine — 9 tundi (kogu õppeaasta vältel).

Программы средней школы
на 1955/56 учебный год

КОНСТИТУЦИЯ СССР
На эстонском языке

Эстонское Государственное Издательство
Таллин, Пярну маантеэ, 10

Toimetaja A. Kiitam

Tehniline toimetaja A. Ruutsoo

Korrektorid P. Hiie ja M. Sepp

*

Ladumisele antud 1. VIII 1955. Trükkimisele antud 11. VIII 1955. Paber 54×84, 1/16. Trükipoognaid 1,5. Formaadile 60×92 kohaldatud trükipoognaid 1,23. Arvutuspoognaid 1,2. Trükiarv 1500. MB-15699. Tellimise nr. 3981. Trükkikoda «Kommunist», Tallinn, Pikk tn. 2.

Hind 35 kop.

35 kop.

A-2070

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00358964 7